

**ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΕΠΙΣΚΕΨΗ
ΤΗΣ Α.Μ. ΤΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΒΑΝΙΑΣ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ
ΣΤΗΝ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

*(Συνέχεια από τή σελ. 513 τοῦ τεύχους Σεπτεμβρίου -
Ὀκτωβρίου 2008)*

Τό πρωί τοῦ Σαββάτου, 4ης Ὀκτωβρίου, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας ἄρχισε τό πρόγραμμά του μέ ἐπίσκεψη στή Στήλη τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, στήν Κάτω Πάφο, καί ἀμέσως μετά στά ρωμαϊκά ψηφιδωτά. Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας εἶχε τήν εὐκαιρία νά ξεναγηθεῖ ἀπό τόν ἴδιο τό Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου καί νά θαυμάσει τά περίφημα ψηφιδωτά, τά ὁποῖα μαρτυροῦν τό λαμπρό παρελθόν τῶν ἐλληνιστικῶν καί ρωμαϊκῶν χρόνων, καθώς καί παλαιοχριστιανικά μνημεῖα, πού συνδέονται μέ τήν παρουσία καί τό κήρυγμα τοῦ Ἀποστόλου Παύλου.

Στή συνέχεια, ἔγινε ἐπίσημη ὑποδοχή στόν περίβολο τῆς Μητρόπολης Πάφου ἀπό τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Πάφου κ. Γεώργιο καί τό Θεοφιλέστατο Χωρεπίσκοπο Ἀρσινόης κ. Νεκτάριο, καθώς καί ἀπό τόν κλῆρο καί τό λαό τῆς Πάφου.

Ψάλληκε Δοξολογία στόν ἱ. ναό Ἁγ. Θεοδώρου καί μετά ἀπό αὐτήν ὁ Πανιερώτατος προσφώνησε τό Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας ὡς ἀκολούθως:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Τιράνων, Δυρραχίου καί πάσης Ἀλβανίας,

Χαίρομαι ιδιαίτερα πού σᾶς ὑποδέχομαι σήμερα, μαζί μέ τήν τιμία συνοδεία σας, στή διάρκεια τοῦ ἔτους τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, στήν πόλη μας, τήν κατ' ἐξοχήν Παύλεια πόλη τῆς νήσου μας καί στήν ἔδρα τῆς θεοσώστου ἐπαρχίας μας.

Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά πού ὑποβληθήκατε στόν κόπο νά ἔλθετε μέχρις ἐδῶ γιά νά εὐλογήσετε τό λαό μας καί νά μεταφέρετε σ' αὐτόν μήνυμα καρτερίας ἀπό τήν μαρτυρικήν Ἐκκλησία σας.

Σᾶς ὑποδέχονται συναγαλλόμενοι μαζί μας ὁ Παῦλος καί ὁ Βαρνάβας, πού εὐαγγελίστηκαν τόν Χριστό στους προγόνους μας, ἀλλά καί ὅλοι οἱ τοπικοί ἅγιοι μας, ἱεράρχες, μάρτυρες καί ὅσοι, πού λάμπουν ὡς ἀστέρες πολύφωτοι στό νοητό στερέωμα τῆς Πάφου καί τήν περιέπουν ιδιαίτερα.

Θά αἰσθάνεσθε κι ἐσεῖς, ἤδη, Μακαριώτατε, συντονιζόμενος μαζί μας, κραδασμούς ἐσωτερικούς ἐντονότατους, πατώντας «οὐ ἔστησαν οἱ πόδες» τῶν θεοκηρύκων Ἀποστόλων μας. Θά νιώθετε καί θά ἀποκωδικοποιεῖτε καί τούς παλμούς τοῦ λαοῦ μας, πού συγκινεῖται ιδιαίτερα, γιατί ἀνάμεσα στό ποίμνιό σας εἶναι καί ἀδελφοί ὁμαίμονες, πού ταλαιπωρήθηκαν τό ἴδιο ἢ καί χειρότερα ἀπό μᾶς, ἀπό τίς ἰδιοτροπίες τῆς ἱστορίας καί τά γυρίσματα τῶν καιρῶν.

Ἡ παρουσία σας ἀνάμεσά μας φέρνει συνειρμικά σέ πολλούς ἀπό μᾶς ξανά τή φοιτητική μας ζωή, τότε πού σᾶς εἶχαμε καθηγητή καί θαυμάζαμε καί τήν ἐπιστημονική κατάρτισή σας, ἀλλά καί τόν ἱεραποστολικό σας ζήλο, ἀφοῦ θέτατε πάντα στήν προσωπική σας ζωή «τήν πρᾶξιν εἰς θεωρίας ἐπίβασιν». Τά βιβλία σας εἶναι ἀκόμα γιά μᾶς σημεῖα ἀναφορᾶς καί τόπος ἀναζήτησης πληροφοριῶν στό ποιμαντικό ἔργο μας. Νομίζω πώς εἶναι ἡ

εὐκαιρία κατάλληλη γιά νά ἐκφράσουμε τήν ἀπέραντη εὐγνωμοσύνη μας γιά ὅσα μᾶς προσφέρατε.

Ταυτόχρονα ἐμεῖς οἱ μεγαλύτεροι, φέρουμε στή μνήμη μας τούς διωγμούς καί τίς ταλαιπωρίες τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Ἀλβανίας, πού ἔζησαν ἕνα ἀπηνή διωγμό πέραν τοῦ τετάρτου τοῦ αἰῶνος, καί δοξάζουμε τόν Θεόν, πού ἐξήγαγε τό λαό του εἰς θρησκευτικήν ἀναψυχήν.

Λέγεται, πώς ἡ πορεία μας, ἡ πορεία τῶν Χριστιανῶν, πάνω στή γῆ εἶναι πάντα δύσκολη. Στενή καί τεθλιμμένη ὁδός. Ἄνομα συμφέροντα καί διαπλοκές, μακράν τοῦ Θεοῦ σχεδιασμοί τῶν ἄλλων, ἀλλά καί ἀποστασία ἀπό τό θέλημά του ταλαιπωροῦν τούς πιστούς.

Θά ἔχετε ἤδη ἀντιληφθεῖ, Μακαριώτατε, ἀπό προχθές πού βρίσκεστε στήν Κύπρο καί τίς ταλαιπωρίες τοῦ δικοῦ μας λαοῦ. Προσφυγοποίηση, νεκροί, ἀγνοούμενοι, βάρβαρος ἐποικισμός τῶν κατεχομένων κι ἕνα ἀνελέητο ἐθνικό ξεκαθάρισμα, πού ἐπιβάλλει ἡ κατοχική δύναμη, συνιστοῦν τό δρᾶμα τοῦ λαοῦ μας, πού εἶναι καί δρᾶμα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Μπορεῖ στήν Πάφο νά μή ἔχουμε κατεχόμενες κοινότητες, ἀλλ' αὐτό δέν μειώνει τίς εὐθύνες μας οὔτε καί μᾶς ἐξαιρεῖ ἀπό τήν ὑποχρέωση γιά ἀγῶνα πρὸς ἀπελευθέρωση τῆς πατρίδας μας.

Στήν κατεχόμενη ἐδῶ καί 34 χρόνια γῆ μας, ἐπανελήφθη ἐκεῖνο πού περιγράφεται στήν Παλαιά Διαθήκη, στό βιβλίο τοῦ Δανιήλ, ὅτι «οὐκ ἔστιν ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ ἄρχων, καί προφήτης, καί ἡγούμενος· οὐδέ ὀλοκαύτωσις, οὐδέ θυσία, οὐδέ προσφορά, οὐδέ θυμίαμα, οὐ τόπος τοῦ καρπῶσαι ἐνώπιον τοῦ Κυρίου καί εὐρεῖν ἔλεος». Τά θυσιαστήρια τοῦ Κυρίου «κατέσκαψαν οἱ τῆς Ἁγαρ». Μνημεῖα τῆς πολιτιστικῆς μας κληρονομιάς, πού ἀνήκουν στήν πολιτιστική κληρονομιά τῆς Εὐρώπης, ἀλλά καί ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας, καταστρέφονται, στόν 21ο

αἰῶνα, μπροστά στά μάτια καί ὑπό τήν σιωπή τῶν ἰσχυρῶν, τῶν, τάχατες, πολιτισμένων λαῶν τῆς γῆς.

Οὐδέποτε ὡς Ἕλληνες καί ὡς Ὁρθόδοξοι Χριστιανοί ἀποβλέψαμε στόν περιορισμό τῶν δικαιωμάτων τοῦ σύνοικου στοιχείου. Πάντα σεβαστήκαμε τοὺς Μουσουλμάνους συμπατριῶτες μας, τίς εὐαισθησίες καί τά πιστεύω τους.

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας στή Μητρόπολη Πάφου.

Βρισκόμαστε ἐδῶ πρὶν ἀπὸ τήν ἐποχή τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου. Κι εἶναι ἐκεῖνοι, τά κατὰ τόν ἕνα ἢ τόν ἄλλο τρόπο κατάλοιπα τῆς Τουρκικῆς κατοχῆς, πού ξεκίνησε τόν 16ο μ.Χ. αἰῶνα. Κι ὅμως ἀπὸ μειονότητα τοῦ 18% τοὺς ἀνα-

βαθμίσαμε καί τούς ἀναγνωρίσαμε καθεστώς κοινότητας. Δέν μποροῦμε, ὅμως, καί νά αὐτοεξευτελιστοῦμε ὑπακούοντας δουλικά σέ κάθε ἀπαίτηση τοῦ κατακτητῆ. Εἴμαστε ὑπόλογοι στούς ἥρωές μας. Σέ κάθε βῆμα στήν Πάφο, ὅπου καί νά πᾶς, θά συναντήσεις κρησφύγετα, στήλες πεσόντων καί ἀναθηματικές ἐπιγραφές, πού κεντρίζουν τή μνήμη μας πρός συνεχῆ ἐγρήγορση.

Εἴμαστε ὑπόλογοι καί στά παιδιά μας, στίς μέλλουσες γενιές. Ὅφείλουμε νά τούς παραδώσουμε τόν τόπο Χριστιανικό, ὅπως τόν παραλάβαμε. Περιορίσαμε τίς ἐπιδιώξεις μας στό ἐφικτό, μά τό ἐφικτό δέν σημαίνει ὅ,τι σώσουμε χωρίς ἀγῶνα καί χωρίς περίσκεψη.

Σᾶς καλωσορίζουμε καί πάλι, Μακαριώτατε, στήν πόλη καί ἐπαρχία μας. Εὐλογεῖστε τό λαό μας καί προσευχηθεῖτε γιά ὅλους μας. Καί γιά τήν πνευματική μας προκοπή, ἀλλά καί γιά σύντμηση τῶν δεινῶν τῆς πατρίδας μας».

Στήν ἀντιφώνησή του ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας εἶπε τά ἑξῆς:

«Πανιερώτατε, λίαν ἀγαπητέ Ἅγιε ἀδελφέ ἐν Χριστῷ, Μητροπολίτα Πάφου, Κύριε Γεώργιε, Θεοφιλέστατοι, Πανοσιολογιώτατοι, Αἰδεσιμώτατοι, ἀξιότιμε κύριε Δήμαρχε καί Ἀρχοντες τῆς πόλεως, προσφιλεῖς Ἀδελφοί καί Ἀδελφές,

Σᾶς εὐχαριστοῦμε θερμά γιά τήν ἐγκάρδια ὑποδοχή πού ἐπιφυλάξατε στήν Ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, ἡ ὁποία γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία ἐπισκέπτεται τήν ἱστορική, αἰωνόβια πόλη σας. Καθώς εὐρισκόμεθα στήν εὐλογημένη αὐτή περιοχή, ἡ σκέψη μας ἀνατρέχει στούς πρώτους Ἀποστόλους πού κήρυξαν τό Εὐαγγέλιο στήν πόλη σας, τούς Ἀποστόλους Παῦλο καί Βαρνάβα.

Ίσως μερικοί δέν γνωρίζουν ὅτι μέ τή δράση τοῦ Ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν καί τῶν συνεργῶν του συνδέεται καί ἡ δική μας τοπική Ἐκκλησία καί ἰδιαίτερα ἡ πόλη τοῦ Δυρραχίου. Ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος ὁ Ἀπόστολος Παῦλος στήν πρὸς Ρωμαίους ἐπιστολή του, τό ἀποστολικό του ἔργο εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα «ὥστε ἀπὸ Ἱερουσαλήμ καί κύκλῳ μέχρι τοῦ Ἰλλυρικοῦ πεπληρωκέναι τό εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ» (Ρωμ. 15, 19). Ἄλλη πληροφορία γιά τήν ὕπαρξη ἐκκλησιαστικῆς κοινότητος στό Δυρράχιο ἤδη κατά τόν πρῶτον αἰῶνα, δίδει τό μαρτύριο τοῦ ἐπισκόπου Ἀστείου τό 98 μ.Χ. Ἡ Ὁρθόδοξη, ὅμως, Ἐκκλησία πού ἀναπτύχθηκε στήν περιοχὴ τῆς σημερινῆς Ἀλβανίας πέρασε στή διάρκεια τῶν αἰώνων ποικίλους κατατρεγμούς καί ὑπέστη τραγικές καταστροφές.

Γνωρίζουμε ὅτι καί στήν Κύπρο περάσατε πολλαπλές δοκιμασίες στή διαδρομὴ τῶν αἰώνων καί ὅτι, ἰδιαίτερα τίς τελευταῖες δεκαετίες, ἡ ἄδικη εἰσβολὴ στυγνῶν ξένων δυνάμεων στή Μεγαλόνησο ἔχει προκαλέσει ὀδυνηρά τραύματα. Μέ καύχηση ἐν Κυρίῳ ἀναλογιζόμαστε τό θάρρος, τήν ὑπομονή, τήν ἀντίσταση καί τήν ἐξαιρετικὴ δυναμικὴ τοῦ Κυπριακοῦ λαοῦ· καί πιό συγκεκριμένα τήν ἱστορία τῆς εὐλογημένης πόλεώς σας, ἡ ὁποία ἐπὶ αἰῶνες κρατεῖ ἄσβεστη τὴ λαμπάδα τῆς ὀρθῆς πίστεως· καί μέ εὐλάβεια ζεῖ τό λυτρωτικὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ.

Στήν Ἀλβανία, στό δεύτερο ἥμισυ τοῦ 20οῦ αἰῶνα, οἱ Ὁρθόδοξοι πέρασαν, ἅς μοῦ ἐπιτραπῇ νά πῶ, ἀπὸ ὀρισμένες πλευρὲς σκληρότερες δοκιμασίες. Ἐξηγοῦμαι: Οἱ κατακτητὲς ἐδῶ στήν Κύπρο κατέστρεψαν βεβαίως ναοὺς καί μονές στό βόρειο μέρος τῆς Νήσου. Εὐτυχῶς, ὅμως, ἐδῶ, δόξα τῷ Θεῷ, καμιὰ δύναμη δέν σᾶς ἐμπόδισε νά προσεύχεσθε δημόσια στὸν Θεό, νά μελετᾶτε τὴν Ἀγία Γραφή. Εἶχατε πάντοτε ἐπισκόπους, ἱερεῖς, διακόνους, εἴσαστε ἐλεύθεροι νά ἐκκλησιάζεσθε τακτικά καί νά χαίρεσθε τίς

γιορτές σας.

Στήν Ἀλβανία, ἀπό τό 1967 ἕως τό 1990, οἱ Ὁρθόδοξοι, ὅπως καί ὅλοι ὅσοι εἶχαν ἓνα θρησκευτικό πιστεύω, εἶχαν στερηθεῖ κάθε δικαίωμα ἐκφράσεώς του. Τό ὀλοκληρωτικό καθεστῶς, τό ὁποῖο ἐπισήμως, μέ τό Σύνταγμα τῆς χώρας, εἶχε ἐπιβάλει τήν ἀθεία, κατέστρεψε ἑκατοντάδες χώρους λατρείας, ναούς καί μονές, ἐνῶ ἄλλους τούς μετέτρεψε σέ ἀποθήκες, κινηματογράφους, μηχανουργεῖα· ἐπέβαλε σέ ὅλους τούς κληρικούς νά ἀποσηματισθοῦν, ἀπαγόρευσε κάθε θρησκευτικό βιβλίο καί ὅποια δῆποτε ἀναφορά σέ ζητήματα πίστεως. Οἱ κρατοῦντες καυχήθηκαν ὅτι δημιουργήσαν τό πρῶτο ἀπόλυτα ἀθεϊστικό κράτος στήν ἱστορία. Ὅτι σκότωσαν ὀριστικά τόν Θεό καί τόν ἔθαψαν. Αὐτό, ἐπί 23 ὀλόκληρα χρόνια. Ἀλλά δόξα τῷ Θεῷ, ἀπό τό 1991 ὑπεχώρησε ὁ θρησκευτικός διωγμός.

Ὅταν ἔφθασα γιά πρώτη φορά στήν Ἀλβανία τό μεσοκαλόκαιρο τοῦ 1991, κατευθυνθήκαμε ἀπό τό ἀεροδρόμιο, μέ μιὰ μικρή ὁμάδα πιστῶν, στόν σχεδόν ἐρειπωμένο Καθεδρικό Ναό τῶν Τιράνων, ὁ ὁποῖος ἐπί δεκαετίες εἶχε χρησιμοποιηθεῖ ὡς γυμναστήριο. Ἀπό τήν πρώτη στιγμή, ὡς Πατριαρχικός Ἐξάρχος τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, θέλησα νά πῶ τό πιό οὐσιαστικό μήνυμα γιά τήν ἀνασύσταση τῆς διαλυμένης Ἐκκλησίας. Πήραμε ὅλοι ἀπό ἓνα κερί. Ρώτησα πῶς λέγεται ἄλβανικά τό «Χριστός Ἀνέστη». Ἀναψα τό κερί ἀναβοώντας «Κρίστι ουνγκιάλ». Διαδοχικά ἄναψαν τά κεριά τῶν ὀλίγων πιστῶν πού ἀποκρίθηκαν «Βερτέτ ουνγκιάλ», Ἀληθῶς Ἀνέστη. Τά μάτια γέμισαν δάκρυα καί οἱ καρδιές φῶς. Ἐκτοτε, τό Χριστός Ἀνέστη ἔγινε τό σύνθημα μέ τό ὁποῖο πορευθήκαμε ὅλα αὐτά τά χρόνια γιά τήν ἀπό τά ἐρείπια ἀνασύσταση τῆς Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας.

Μέ λίγα λόγια: Συγκροτήθηκε ή Ίερά Σύνοδος. Ίδρύθηκαν Έκκλησιαστικά Λύκεια, ή Όρθόδοξος Θεολογική Άκαδημία γιά τήν προετοιμασία τών στελεχών τής Έκκλησίας· εκπαιδεύθηκε καί χειροτονήθηκε μία νέα γενιά κληρικών (σήμερα 135). Άνεγέρθηκαν εκ θεμελίων 140 ναοί, αναστηλώθηκαν άλλοι 70 μέ ιστορική άξία, 150 άλλοι επισκευάσθηκαν. Άνεγέρθηκαν κτίρια γιά νά στεγάσουν τήν Άρχιεπισκοπή, τίς Μητροπόλεις, νηπιαγωγεία, σχολεία, κλινικές, εργαστήρια, οίκοτροφεία, ξενώνας, συνολικά 420 περίπου κτίρια. Έκδίδονται: μηνιαία έφημερίδα, περιοδικά, πολλά λειτουργικά, έποικοδομητικά, έπιστημονικά βιβλία. Η Έκκλησία διαθέτει δική της Τεχνική Ύπηρεσία, δικό της Τυπογραφείο, Άγιογραφείο, Έργαστήριο συντηρήσεως είκόνων, Ραδιοφωνικό Σταθμό, Κηροπλαστείο, ξυλουργικά έργαστήρια. Παράλληλα μέ τήν έσωτερική ανασυγκρότηση, ή Όρθόδοξος Αὐτοκέφαλος Έκκλησία τής Άλβανίας έχει αναπτύξει εὐρύτατο κοινωνικό έργο στους τομείς Ύγείας, Εκπαιδεύσεως, Κοινωνικής προνοίας, Άγροτικής αναπτύξεως, πολιτισμοῦ καί προστασίας τοῦ περιβάλλοντος.

Γνωρίζουμε ὅτι ὅλον αὐτό τόν καιρό μᾶς συνοδεύετε μέ τίς προσευχές σας καί θέλουμε στήν πρώτη αὐτή συνάντησή μας νά εκφράσουμε τήν εὐγνωμοσύνη μας, πρός ὅλους σας.

Τώρα πλέον, τόσο ἐσεῖς ὅσο καί μεῖς, προχωροῦμε σέ μία νέα ἐποχή. Έσεῖς ἀνήκετε ἤδη στήν Εὐρωπαϊκή Ένωση. Έλπίζουμε καί δεόμεθα ὁλόψυχα, σύντομα νά δικαιωθοῦν οἱ ἀγῶνες σας καί νά πραγματοποιηθεῖ πλήρως ή ἀποκατάσταση τής ἐνότητος τής Μεγαλονήσου. Έμεῖς πορευόμαστε πρός τήν εὐρωπαϊκή οἰκογένεια. Νέα προβλήματα καί προκλήσεις, ἀλλά καί νέες δυνατότητες ἀναδύονται. Έντονο παρουσιάζεται σήμερα τό ἐνδιαφέρον τών πολιτῶν τής Εὐρώπης γιά τήν ἀνάπτυξη μιᾶς κοινω-

νίας δικαιοσύνης και άλληλεγγύης, για την καταπολέμηση της φτώχειας. Στόν κοινωνικό τομέα, οι Όρθόδοξοι καλούμεθα, σέ συνεργασία μέ όλους τούς χριστιανούς της Εύρώπης, νά συμβάλουμε στή στήριξη και ένδυνάμωση των βασικών χριστιανικών αξιών που διαμόρφωσαν τόν ευρωπαϊκό πολιτισμό.

Παρά την πρόοδο και τίς πολλές εξελίξεις του πολιτισμού αυτού, όρισμένα χαρακτηριστικά του ανθρώπου παραμένουν σταθερά στους αιώνες: Η πλεονεξία, ή βία, ή αλαζονία, ή ύποκρισία, ή αίσθηση μοναξιάς και κενοῦ. Ποιός θά μεταφέρει παλμό ζωής; Χρειάζεται πίστη και ένθουσιασμός για την πορεία της Εύρώπης. Πίστη στον άνθρωπο και στό μέλλον του. Κρυστάλλινη πηγή αυτού του ειδους πίστεως είναι ή αλήθεια του Εὐαγγελίου.

Η μεγαλειώδης, όμως, συμβολή της χριστιανικής πίστεως υπήρξε και παραμένει εἰς τό διηνεκές ή ἀρχή της ἀγάπης· μέ τό εὖρος, τό βάθος και τό ὕψος που δόθηκε στην έννοιά της. Μέσα σ' αὐτήν, ιδιαίτερη σημασία έχει ό τονισμός της συγγνώμης. Η δυνατότητα συγχωρήσεως εξουδετερώνει αντίθέσεις και πολύμορφες ἑχθρες, για νά οδηγήσει στην οὐσιαστική συμφιλίωση ατόμων, κοινοτήτων και λαών. Η ἔμπνευση που προσέφερε ή χριστιανική πίστη σέ ἑκατομμύρια ανθρώπους για τή βίωση της συγχωρητικότητας και της ἀγάπης είναι ἱστορικῶς τεκμηριωμένη. Χωρίς ἀγάπη, ό ευρωπαϊκός πολιτισμός χάνει την πνοή, τή δύναμη και την ὁμορφιά του. Και ή Όρθοδοξία ὀφείλει νά είναι μιά ἀστείρευτη πηγή ἀγάπης.

Γιά όλους τούς Όρθοδόξους ἰσχύει τό «παντί δέ ᾧ ἐδόθη πολύ, πολύ ζητηθήσεται παρ' αὐτοῦ» (Λουκ. 12, 48). Μᾶς ἔχουν δοθεῖ πάρα πολλά. Πρίν ἀπό ὅλα, ή πίστη στον Τριαδικό Θεό. Η ἔμπειρία ὅτι «οὕτω γάρ ἠγάπησεν ὁ Θεός τόν κόσμον, ὥστε τόν υἱόν αὐτοῦ τόν μονογενῆ ἔδωκεν, ἵνα πᾶς ὁ πιστεύων εἰς αὐτόν μή ἀπόληται, ἀλλ'

ἔχη ζωὴν αἰώνιον» (ΐω. 3, 16). 2ον. Ἡ συνεχὴς παρουσία καὶ πνοή τοῦ Ἀγίου Πνεύματος στή ζωή μας. Προσέτι, ὅτι «ὕμῖν (στήν Κύπρο, καὶ ἡμῖν στήν Ἀλβανία) ἐχαρίσθη τό ὑπέρ Χριστοῦ, οὐ μόνον τό εἰς αὐτόν πιστεῦειν, ἀλλά καὶ τό ὑπέρ αὐτοῦ πάσχειν» (Φιλιπ. 1, 29). Ἡ ἀντοχή στοὺς κατατρεγμένους καὶ στίς ἀδικίες, ἡ μεγαλοψυχία καὶ ἡ δύναμη νά συγχωροῦμε ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τό παράδειγμα τοῦ Κυρίου καὶ τῶν Ἀγίων Του. Ὅλα αὐτὰ καλούμεθα, τόσο σήμερα ὅσο καὶ στή νέα ἐποχή πού ἔρχεται, νά τὰ ζήσουμε βαθύτερα καὶ νά τὰ προσφέρουμε, βοηθώντας πρόθυμα, μέ εἰλικρινές ἐνδιαφέρον καὶ γενναιοψυχία, τοὺς ἀδελφούς μας πού ὑποφέρουν πιό πολύ ἀπὸ μᾶς.

Εὐχομαι, Πανιερώτατε, καὶ σέ Σᾶς καὶ στόν εὐσεβῆ κλῆρο καὶ λαό τῆς Πάφου, ὁ Θεός νά χαρίζει πλούσια τὰ πνευματικά καὶ ὑλικά δῶρα Του - πολλή ἀγάπη, πολλή χαρά, ἀλληλεγγύη, δικαιοσύνη, δημιουργικότητα. «Δυνατός δέ ὁ Θεός πᾶσαν χάριν περισσεῦσαι εἰς ὑμᾶς, ἵνα ἐν παντί πάντοτε πᾶσαν αὐτάρκειαν ἔχοντες περισσεύητε εἰς πᾶν ἔργον ἀγαθόν» (Β' Κορ. 9, 8)».

Μετά τήν καθιερωμένη ἀνταλλαγή δώρων μετέβησαν στό Συνοδικό τῆς Μητρόπολης, ὅπου ὁ Μακαριώτατος δέχθηκε τόν κλῆρο καὶ τό λαό. Μάλιστα ἦρθαν οἰκογένειες ἀπὸ τήν Ἀλβανία, οἱ ὁποῖες ζοῦν μόνιμα στήν Κύπρο, γιά νά μιλήσουν μαζί του καὶ νά πάρουν τήν εὐχή του.

Μετά τήν ὀλοκλήρωση τῆς ἐπίσκεψης στή Μητρόπολη Πάφου, οἱ Προκαθήμενοι καὶ ἡ συνοδεία τους κατευθύνθηκαν πρὸς τήν πόλη τῆς Λεμεσοῦ.

Ἐπόμενος σταθμός τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας ἦταν ἡ Μητρόπολη Λεμεσοῦ καὶ ὁ Μητροπολιτικός ναός Παναγίας Παντανάσσης - Καθολικῆς. Θερμότετη ἦταν ἡ ὑποδοχή τοῦ Μακαριωτάτου ἀπὸ τόν Πανιερώτατο Μητροπολίτη Λεμεσοῦ, τό Θεοφιλέστατο Χωρεπίσκοπο Ἀμαθοῦντος, τό Δήμαρχο τῆς πόλης, τήν Ὑπαρχο καὶ τίς

ὑπόλοιπες ἀρχές τῆς Λεμεσοῦ, τόν ἱερό κλῆρο καί τόν εὐσεβῆ λαό. Ἀφοῦ ψάληκε Δοξολογία, προσφώνησαν τό Μακαριώτατο ὁ Δήμαρχος τῆς πόλης κ. Ἀνδρέας Χρίστου καί ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος.

Στήν προσφώνησή του ὁ Πανιερώτατος, θέλοντας νά τονίσει τήν ἰδιαίτερη σημασία τῆς ἐπίσκεψης τοῦ Μακα-

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας στή Μητρόπολη Λεμεσοῦ.

ριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας, τήν χαρακτήρισε ὡς «εὐλογία Θεοῦ, ὡς κάτι ἰδιαίτερο γιά τήν πόλη καί τήν ἐπαρχία μας». Συνεχίζοντας ὁ Πανιερώτατος ὑπογράμμισε μέ ἔμφαση: «Ἡ παρουσία σας μᾶς ἀναπαύει, μᾶς ξεκουράζει, μᾶς δίνει ἐλπίδα».

Ἀκολουθῶς ἀντιφώνησε ὁ Μακαριώτατος ὡς ἑξῆς:

«Πανιερώτατε, λίαν ἀγαπητέ Ἅγιε ἀδελφέ ἐν Κυρίῳ, Μητροπολίτα Λεμεσοῦ, Κύριε Ἀθανάσιε, Θεοφιλέστατοι, Πανοσιολογιώτατοι, Αἰδεσιμώτατοι, Ἀξιότιμε κύριε Δήμαρχε, Ἐκπρόσωποι τῶν πολιτικῶν καί λοιπῶν Ἀρχῶν τῆς πόλεως,

«Εὐλόγει, ἡ ψυχὴ μου, τὸν Κύριον καί πάντα τὰ ἐντός μου τό ὄνομα τό ἅγιον αὐτοῦ, ... τὸν λυτρούμενον ἐκ φθορᾶς τὴν ζωὴν σου, τὸν στεφανοῦντά σε ἐν ἐλέει καί οἰκτιρμοῖς» (Ψαλμ. 102, 1. 4).

1. Μὲ ἰδιαίτερη χαρὰ ἐπισκεπτόμεθα τὴν πόλιν τῆς Λεμεσοῦ καί δοξάζουμε μαζί σας τὸν Θεό στὸν μεγαλοπρεπεῖ αὐτό Καθεδρικό ναό τῆς Παναγίας τῆς Παντανάσσης, σ' αὐτό τό κέντρο τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως τῶν ἐνταῦθα Ὁρθοδόξων, ὅπου σταθερά ὑμνεῖται καί ἀναγγέλλεται ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ἡ ὁποία ἦλθε καί ἔρχεται.

Ἀπό τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας ἡ Ἀντιπροσωπεία τῆς Ὁρθοδόξου Αὐτοκεφάλου Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας Σᾶς εὐχαριστοῦμε γιὰ τὴν εὐγενική ὑποδοχή τὴν ὁποία μᾶς ἐπιφυλάξατε. Στὴν εὐλογημένη Μητρόπολιν Σας αἰσθανόμαστε ἀνάλογη συγκίνηση ὅπως καί κατὰ τίς ἐπισκέψεις μας χθές στή Λευκωσία, στίς ἱερές Μονές Κύκκου καί Ἁγίου Νεοφύτου καί, σήμερα, στή Μητρόπολιν Πάφου. Καί ἀναλογιζόμαστε ὅλες τίς ταλαιπωρίες πού ἔχει ὑποστεεῖ ὁ εὐσεβὴς κυπριακός λαός τὰ τελευταῖα χρόνια, ἀλλὰ καί τὴν ὑπέροχην στάση ἀντοχῆς, ἀντιστάσεως καί ζωτικότητος, μέ τὴν ὁποία συνεχίζει τὴν πορεία του μέσα στήν ἱστορία. Εἰλικρινά χαίρομεθα καθὼς πληροφορούμεθα τὴν ἐξαιρετικὴ πνευματικὴ ἐργασία, ἡ ὁποία συντελεῖται ἐδῶ ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένη ἡγεσία Σας, Πανιερώτατε Ἀδελφέ, τὴν ἄνθηση τῆς λατρευτικῆς ζωῆς, τὴν πολύμορφην ἔκφραση τῆς ἀγάπης Σας πρὸς τὴν νεολαία, τό ἐνδιαφέρον Σας γιὰ τοὺς διανοομένους, τὴν ἀφοσίωσή Σας στὸν

Μοναχισμό και τούς εν ανάγκη εύρισκομένους αδελφούς μας.

Και μείς στην Ἀλβανία, μετά τόν φοβερό διωγμό τόν ὁποῖον ἔζησε ἡ Ἐκκλησία μας καί τήν πλήρη διάλυσή της πού κράτησε 23 χρόνια, ἀπό τό 1967 ἕως τό 1990, σέ μιά περίοδο λίγο - πολύ καί τῶν δικῶν σας δοκιμασιῶν, ἀγωνισθήκαμε μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ κατὰ τά τελευταῖα 17 χρόνια γιά τήν ἐκ βάθρων ἀνασύστασή της. Ἦδη, ἡ Ὁρθόδοξος Αὐτοκέφαλος Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ἡ ὁποία περιλαμβάνει ὅλους τούς Ὁρθοδόξους ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, ἔχει ἀνασυγκροτηθεῖ σέ ὅλους τούς τομεῖς -διοικητικό, λειτουργικό, ἐκδοτικό, κατηχητικό, πολιτιστικό, ἱεραποστολικό- καί συγχρόνως ἀναπτύσσει εὐρεῖα κοινωνική δραστηριότητα -σέ μιά κρίσιμη ἐποχή γιά τήν Ἀλβανία, στούς τομεῖς ὑγείας, ἐκπαιδεύσεως, ἀγροτικῆς ἀναπτύξεως, κοινωνικῆς προνοίας, πολιτισμοῦ καί προστασίας τοῦ περιβάλλοντος. Δίνοντας πάντοτε προτεραιότητα στήν πνευματική ἀνακαίνιση τοῦ ἀνθρώπου καί τῆς κοινωνίας, μέ τό φῶς τοῦ Χριστοῦ.

2. Σέ ἕνα κόσμο πού πιέζεται ἀπό τόσα προβλήματα, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία, σέ κάθε τόπο καί χρόνο, μεταφέροντας τό μήνυμα τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας δίνει νόημα στή ζωή καί στόν θάνατο καί ἀποτελεῖ πηγή αὐθεντικῆς ἐλπίδος καί γνησίας ἀγάπης. Αὐτό παραμένει τό πιό ἰσχυρό στοιχεῖο προσφορᾶς τόσο στό τοπικό περιβάλλον ὅσο καί στόν εὐρωπαϊκό καί τόν παγκόσμιο χῶρο.

Ἀσφαλῶς, μόνο ὅταν ἀγωνιζόμαστε νά συντονίζουμε τή σκέψη μας, τήν καρδιά καί τή βούλησή μας στό πνεῦμα τῶν Πατέρων θά ζήσουμε τήν Ὁρθοδοξία στήν πληρότητά της καί θά ἀντιφεγγίζουμε τό κάλλος της σέ κάθε ἐποχή. Τό ἀκριβές βεβαίως πρόσταγμα δέν εἶναι «πίσω στούς Πατέρες», ἀλλά «ἐμπρός μέ τούς Πατέρες». Ὅπως ἔχει διευκρινίσει ὁ πατήρ Γεώργιος Φλωρόβσκυ,

«πρόκειται για μία πιστότητα πνεύματος, όχι αντιγραφή γράμματος». Ο θεολογικός πλοῦτος τῆς πατρικῆς παραδόσεως τῆς Ὁρθοδοξίας παραμένει ἰδιαίτερα ἐπίκαιρος ὄχι μόνο στή σύγχρονη θεολογική ἀναζήτηση, ἀλλά καί γενικότερα στίς πολιτιστικές ζυμώσεις πού συντελοῦνται στήν Εὐρώπη καί σέ ὅλο τόν κόσμο.

Σέ κρίσιμη καμπή τῆς ζωῆς τῆς Ἐκκλησίας, ὅταν ἀντιμετώπιζε κινδύνους, τόσο ἀπό τή μετωπική συνάντηση μέ τήν ἀρχαία ἐλληνική Φιλοσοφία ὅσο καί ἀπό τή στατική προσκόλληση σέ μία ἐξωτερική εὐσέβεια καί τυπολατρία, οἱ Μεγάλοι Πατέρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας ὕψωσαν τή φωνή τους ἐναντίον καί τῶν δύο αὐτῶν ἄκρων, μέ διορατική σοφία καί μέ ἀγιοπνευματικό θάρρος. Πέτυχαν νά προχωρήσουν πέρα ἀπό διανοητικά διλήμματα σέ νέες τομές καί διατυπώσεις, πού ἀξιοποιοῦσαν ὅτι καλύτερο θά μπορούσε νά προσφέρει στήν πορεία τῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἀρχαία ἐλληνική σκέψη, συναντώντας τό ἀποφασιστικό νέο τοῦ Εὐαγγελίου, τό ὁποῖο ἀνοίγε νέους ὀρίζοντες στόν νοῦ, στήν καρδιά, στήν ὅλη ὕπαρξη τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ συνδυασμός τῆς ἐσωτερικῆς δυναμικῆς τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος μέ τόν ἀέναο προβληματισμό τῆς ἀναζητήσεως τῆς ἀνθρωπότητος γονιμοποιεῖ, σέ κάθε ἐποχή, τή δημιουργική σκέψη πού ἔχει χαρίσει ὁ Θεός στόν ἄνθρωπο.

Ἰδιαίτερη ἀξία γιά τή σύγχρονη ἐποχή ἔχη ἡ ἔνταση καί τό εὖρος τοῦ λειτουργικοῦ βιώματος τῆς Ὁρθοδοξίας καί τοῦ ἀσκητικοῦ ἥθους, καθώς καί ἡ ἐπίμονη ἑορταστική βίωση τῆς Ἀναστάσεως. Ἐνωμένοι ὀργανικά μέ τόν Χριστό, ὁ ὁποῖος προσέλαβε καί λύτρωσε μέ τόν Σταυρό καί τήν Ἀνάστασή Του ὁλόκληρη τήν ἀνθρώπινη φύση, οἱ πιστοί καλούμεθα νά ἀγκαλιάσουμε τούς πάντες μέ ἀγάπη καί ἐλπίδα. Γιά τήν ὀρθόδοξη συνείδηση, ἡ Ἐκκλησία δέν εἶναι μία κλειστή ἐταιρεία σεσωσμένων οἱ ὁποῖοι ἀπολαμ-

βάνουν αποκλειστικά τὰ δῶρα τοῦ Θεοῦ καί διεκδικοῦν ἀνέσεις, προνόμια καί κοσμική ἐξουσία. Εἶναι ἡ εὐχαριστιακή κοινότητα τῶν πιστῶν, πού ζεῖ καί γιορτάζει τήν ἐμπειρία τῆς Ἀναστάσεως, τῆς νίκης πάνω στόν θάνατο. Καί μέ αὕτη τήν ἀλήθεια ζωογονεῖ καί μεταμορφώνει τή ζωή ὅχι μόνο τοῦ τόπου στόν ὁποῖο βρίσκεται ἀλλά καί γενικότερα τῆς οἰκουμένης, ἐν ἐλευθερίᾳ καί ἀγάπῃ.

Ἐξ ὅλης τῆς ψυχῆς εὐχόμεθα, Πανιερώτατε Ἁγιε Ἀδελφέ, καί προσφιλεῖς Ἀδελφοί, πολύ σύντομα νά χαρεῖτε, καί μαζί μέ σᾶς ὅλοι ἐμεῖς, τή δικαίωση τῶν ἀγώνων σας γιά τήν ἐλευθερία, τή δικαιοσύνη, τήν ἀνεξαρτησία καί τή συμφιλίωση, ὥστε ἡ Κύπρος, ἀξιοποιώντας τὰ πολύτιμα τάλαντα τῶν κατοίκων της μέ νέο δυναμισμό καί δημιουργικότητα, νά συνεχίσει τήν ἱστορική της πορεία ζώντας τίς ἀξίες τοῦ χριστιανικοῦ πολιτισμοῦ καί ἀκτινοβολώντας τό φῶς τοῦ Εὐαγγελίου στόν σύγχρονο κόσμο».

Στή συνέχεια ἀνταλλάγηκαν δῶρα καί ὅλοι κατευθύνθηκαν πρὸς τό Μητροπολιτικό Μέγαρο, ἀπό τό Συνοδικό τοῦ ὁποίου πέρασε πλῆθος πιστῶν καί ἔλαβε τήν εὐλογία τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου. Ἀκολούθησε γεῦμα, τό ὁποῖο ὁ Μητροπολίτης Λεμεσοῦ παρέθεσε πρὸς τιμὴ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας στήν Τράπεζα τῆς Μητροπόλης. Ἐπειτα οἱ δύο Προκαθήμενοι καί ἡ συνοδεία τους ἐπέστρεψαν στή Λευκωσία.

Τό ἀπόγευμα, ὁ Μακαριώτατος εἶχε κατ' ἰδίαν συναντήσεις μέ διάφορα πρόσωπα. Μεταξύ ἄλλων, τόν ἐπισκέφθηκε ἡ πρῶν Ὑπουργός Παιδείας καί Πολιτισμοῦ κα Κλαίρη Ἀγγελίδου καί ὁ Ἐπίτιμος Πρόεδρος τοῦ Σ.Κ. ΕΔΕΚ Δρ Βάσος Λυσσαρίδης.

Τό πρωί τῆς Κυριακῆς, 5ης Ὀκτωβρίου, οἱ Προκαθήμενοι τῶν δύο Ἐκκλησιῶν τέλεσαν τή Θεία Λειτουργία στόν ἱ. ναό Παναγίας Φανερωμένης, στή Λευκωσία. Στό Ἀρχιε-

ρατικό Συλλεΐτουργο ἔλαβαν μέρος οἱ Σεβ. Μητροπολίτες Πάφου κ. Γεώργιος, Κορυτσᾶς κ. Ἰωάννης, Κιτίου κ. Χρυσόστομος, Ἀργυροκάστρου κ. Δημήτριος, Λεμεσοῦ κ. Ἀθανάσιος καί Τριμυθοῦντος κ. Βαρνάβας καί οἱ Θεοφ. Χωρεπίσκοποι Ἀμαθοῦντος κ. Νικόλαος, Λήδρας κ. Ἐπιφάνιος, Νεαπόλεως κ. Πορφύριος καί Μεσαορίας κ. Γρηγόριος.

Στό τέλος τῆς Θείας Λειτουργίας, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου κ. Χρυσόστομος προσφώνησε τό Μακαριώτατο Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιο ὡς ἀκολούθως:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Τιράνων, Δυρραχίου καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιε,

Ἐμπλεοι τῆς ἀνεκλαλήτου χαρᾶς ἀπό τήν κοινήν ἀπογευσιν τοῦ ποτηρίου τῆς ζωῆς καί τήν κοινήν ὁμολογία τῆς ἀμωμήτου πίστεώς μας, σᾶς καλωσορίζουμε καί πάλιν, μετά τῆς τιμίας συνοδείας σας, εἰς τήν νῆσόν μας. Ἀφοῦ ἀπολαύσαμε «τῆς ἀκενώτου τρυφῆς» τοῦ Χριστοῦ καί «ἐνεπλήσθημεν τῆς ἀτελευτήτου Αὐτοῦ ζωῆς», μνησθέντες τοῦ θανάτου ἀλλά καί θεασάμενοι «τῆς Ἀναστάσεως Αὐτοῦ τόν τύπον», σᾶς ἀπευθύνουμε τόν ἀρχαῖο χριστιανικό χαιρετισμό «Εἰρήνη ὑμῖν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ» (Α΄ Πέτρ. 5, 14). «Ὁ Θεός τῆς ἐλπίδος πληρώσαι ὑμᾶς τῆς χαρᾶς» (Ρωμ. 15, 13). Σᾶς δεχόμαστε μέ πολλή χαρά ὡς ἀγγέλους τῆς ἀγάπης καί τῆς εἰρήνης, γι' αὐτό κι ἐπαναλαμβάνουμε τό τοῦ Παύλου: «Ὡς ὠραῖοι οἱ πόδες τῶν εὐαγγελιζομένων εἰρήνην, τῶν εὐαγγελιζομένων τά ἀγαθά» (Ρωμ. 10, 15).

Τήν ἐδῶ ἐπίσκεψή σας, Μακαριώτατε, δέν τήν θεωροῦμε ὡς ἐκπλήρωση ἑνός ἀπλοῦ ἐπιβεβλημένου χρέους Προκαθημένου μιᾶς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας πρὸς μιάν ἄλλη Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία. Οὔτε ὡς ἀπλό ἀδελφικό καθῆκον ἐθιμοτυπικῆς ἀβρότητας. Τήν θεωροῦμε ὡς ἀπαρχή τῆς

ἐγκαθίδρυσης ενός κεφαλαίου ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας καί ἐν Χριστῷ σύμπνοιας, ὅπως τό ἐπιβάλλει ἡ κοινή μας πίστη καί τό ἐπιτάσσουν οἱ καιροί. Συνιστᾷ, ὡς ἐκ τούτου, ἕνα νέο, εὐλογημένο ὁρόσημο στίς ἱστορικές σχέσεις τῶν δύο μας Ἐκκλησιῶν.

Στήν Κύπρο δέν εἶστε ἄγνωστος, Μακαριώτατε. Ἡ παρουσία σας στό Πανεπιστήμιο Ἀθηνῶν ὡς ενός τῶν πλέον διακεκριμένων καθηγητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς, εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα πολλοί θεολόγοι μας νά ἔχουν μνηθεῖ στίς βασικές ἀρχές τῶν ἄλλων θρησκειῶν ἀπό σᾶς. Ἡ πλειοψηφία τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἐκκλησίας μας σεμνύνεται γιατί σᾶς εἶχε ὡς πανεπιστημιακό διδάσκαλο καί καθοδηγητή. Εἶναι, ὅμως, καί εὐρύτερη, κοινή, ἡ ὁμολογία ὅτι εἶστε προσωπικότητα σπάνια, δισεύρετη, πολυτάλαντη, πολύπειρη, πολύγλωσση. Ἄνθρωπος πλήρης συνέσεως, ἀγάπης, ὁργανωτικότητας, ζήλου καί κάθε ἀρετῆς, διεθνοῦς κύρους καί ἀναγνώρισης.

Σέ καιρούς παγκοσμίων ἀνακατατάξεων, ἀναδειχθήκατε φορέας νέου πνεύματος. Πνεύματος προόδου ἀλλά καί καταλλαγῆς καί ἐνώσεως τῶν διεστώτων. Ὁ Θεός σᾶς ἐκάλεσε, διά τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, στό πηδάλιο τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας σέ μιά σπουδαία ἱστορική στιγμή τόσο γιά τήν χώρα ὅσο καί τήν Ἐκκλησία της. Μιά στιγμή ἡ ὁποία σηματοδότησε τήν ἀρχή μιᾶς νέας ἐλπιδοφόρου ἐποχῆς τῆς Ὁρθοδοξίας στήν ἀπομονωμένη, μέχρι τότε, περιοχή αὐτή τῆς Εὐρώπης.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, «ἡ ἕως Ἄδου καταβιβασθεῖσα», ἡ ὁποία μέ τό καθημερινό μαρτύριο καί τή συστηματική δίωξη, εἶχε φθάσει στήν ἔσχατή της ταπείνωση, μέ τή σοφή καθοδήγησή σας, μόλις οἱ συνθῆκες τό ἐπέτρεψαν, κατάφερε νά ἀνασυνταχθεῖ, νά ἀναδιοργανωθεῖ καί νά ἀντιμετωπίσει ἐπιτυχῶς τά ἀναπόφευκτα προβλήματα τῶν μεταβατικῶν καιρῶν.

Ἐκεῖ πού, πρίν λίγα χρόνια, πολλοί εἶχαν παθητικά ἀποδεχθεῖ ὅτι ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας εἶχε σβήσει, ὑπὸ τὴν πίεση τῶν ἀδυσώπητων διωγμῶν, ἀνηγέρθησαν ἑκατοντάδες ἐκκλησίες, ἀκούστηκαν ὕμνωδιες, προσφέρθηκε θυμίαμα, λατρεύτηκε ὁ Θεός. Στίς Μονές στίς ὁποῖες, πρίν ἀπὸ λίγα χρόνια, ἐπικρατοῦσε «βδέλυγμα ἐρημώσεως», ἀναπέμπονται καὶ πάλιν μοναστικές προσευχές ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τοῦ κόσμου. Ἀναστηλώθηκαν οἱ κάποτε κλειστές ἐστίες τῆς χριστιανικῆς ἐκπαίδευσης. Πλήρης ὑπῆρξε ἡ ἐπιβεβαίωση ὅτι «ἔστι Θεός» καὶ ὅτι «πύλαι Ἰαδου οὐ κατισχύσουσι» τῆς Ἐκκλησίας.

Οἱ δρόμοι πού ἐπιλέγει ὁ Θεός καὶ οἱ νόμοι πού χρησιμοποιεῖ, οὔτε ταυτίζονται οὔτε μοιάζουν μέ τούς δικούς μας. «Οὐ γάρ εἰσιν αἱ βουλαί μου ὥσπερ αἱ βουλαὶ ὑμῶν» (Ἠσ. 55, 8), λέγει ὁ Θεός. Οἱ βουλές τοῦ Θεοῦ εἶναι ἀνεξιχνίαστες καὶ τὰ σχέδιά του ἀπρόσιτα στὴ λογικὴ μας. Ὁ Θεός «δύναται καὶ ἐκ τῶν λίθων ἐγεῖραι τέκνα τῷ Ἀβραάμ» (Ματθ. 3, 9). Δύναται «ἀναγαγεῖν ἐκ τῶν τάφων τὸν λαόν Του» (Ἰεζ. 37, 13), ἀπὸ μιά σπῖθα μπορεῖ νὰ ἀνάψει πυρκαγιές.

Δικαίως «χαίρομεν χαράν μεγάλην σφόδρα», ἔχοντάς σας ἀνάμεσά μας, Μακαριώτατε. Μαζί μας συναγάλλονται σήμερα καὶ οἱ χοροὶ τῶν Ἀγίων μας μέ προεξάρχοντας τὸν Παῦλο καὶ τὸν Βαρνάβα πού μαζί μέ τὸν Εὐαγγελιστὴ Μᾶρκο εὐαγγελίστηκαν τὸν Χριστό στους προγόνους μας. Συμμετέχουν στὴ χαρά μας ὁ Σπυρίδων ὁ Ἐπίσκοπος Τριμυθοῦντος καὶ ὁ Ἐπιφάνιος ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου, ὁ Ἰλαρίων ὁ μέγας ἀσκητής, ὁ Λάζαρος ὁ τετραήμερος, ὁ μετέπειτα Ἐπίσκοπος Κιτίου, ὁ Ἰωάννης ὁ Ἐλεήμων, ὁ Νεόφυτος ὁ ἐγκλειστος καὶ ὅλη ἡ πληθὺς τῶν ἱεραρχῶν, τῶν ὁσίων καὶ τῶν μαρτύρων μας, ἐξ αἰτίας τῶν ὁποίων ἡ Κύπρος ὀνομάστηκε «ἁγία νῆσος». Ἀποτελεῖ ἀγαθὴ συγκυρία ἡ σύμπτωση τοῦ σημειροῦ συλλειτούργου μας μέ

τόν έορτασμό τής μνήμης «πάντων τών έν Κύπρω διαλαμψάντων άγίων» πού άγεται κατ' έτος τήν πρώτη Κυριακή τοῦ Όκτωβρίου. «Οί πάθει τήν άπάθειαν χάριτι Χριστοῦ κομισάμενοι», οί γήινοι οί όποιοι «τοῖς έπουρανίοις συνήφθησαν καί νῦν ώς άστέρες στερροί περιανγάζουσιν ήμᾶς», δέν είναι δυνατόν νά μένουν άμέτοχοι τής πνευματικῆς άγαλλιάσῃς μας. Συνευφραίνονται σήμερα μαζί μέ τούς κατ' έξοχήν δικούς σας άγίους, τόν άγιο Κοσμά τόν Αἰτωλόν πού έμαρτύρησε στά όρια τής Έκκλησίας σας, τόν άγιο Άστειον καί τόσους άλλους, θεώμενοι τήν πρώτην έπίσκεψη Άρχιεπισκόπου Τιράνων καί πάσης Άλβανίας εις Κύπρον.

Μακαριώτατε,

Ή έποχή μας είναι έποχή αναδιατάξεων καί αναζητήσεων νέων σχημάτων καί νέων συμμαχιών μέσα στό παγκόσμιο κοινωνικό σύνολο. Όλοι αναζητοῦν διεξόδους μέσα στά άδιέξοδα τής έχθρας, τής άκοινωνησίας καί τής άλλοτρίωσης πού επέβαλε ό σύγχρονος τρόπος άτομοκεντρικῆς ζωῆς. Καί ένῶ παλαιοί σχηματισμοί καί συμμαχίες κατέρρευσαν λόγω τής σαθρότητας τών άξιῶν επί τών όποίων είχαν στηριχθεῖ, ή ανθρωπότητα δέν φαίνεται νά έχει μάθει «άφ' ὧν έπαθε». Δέν φαίνεται νά αναζητεῖ «θεμέλιον άλλον», σταθερό καί άμετακίνητο επί τοῦ όποίου νά στηρίξει τίς επιδιώξεις καί νά έδράσει τό νέο οίκοδόμημά της. Τό πείραμα τής γνώσης απέτυχε. Ή έκρηξη τών γνώσεων πού παρατηρήθηκε στίς μέρες μας, πού μᾶς όδήγησε στά λίγα χρόνια τής ζωῆς ενός καί μόνον ανθρώπου από τό πρωτόγονο λυχνάρι στόν πολιτισμό τών διαστημοπλοίων, δέν όδήγησε καί σέ βελτίωση τής ήθικῆς ύπόστασης τοῦ ανθρώπου. Άντίθετα παρατηρήθηκε σημαντική ύποχώρηση τών πνευματικῶν άξιῶν τής ζωῆς. Τό πείραμα τών άπολαύσεων καί τών υλικῶν άγαθῶν απογοήτευσε, άφοῦ όμολογουμένως «ό πίνων έκ τοῦ ὕδατος

τῶν πηγῶν τούτων διψήσει πάλιν». Τό πείραμα τῆς τεχνολογικῆς προόδου φόρτισε τήν ἀνθρωπότητα μέ ἄγχος καί φοβερὰ διλήμματα καί ὁδήγησε στήν εἰδωλοποίηση παθῶν καί ἐπιθυμιῶν. Γίνεται καθημερινά καί περισσότερο κατανοητό ἀπό ὅλους τούς ἐχέφρονas ὅτι χωρίς ἦθος, τό ὁποῖο τροφοδοτεῖ καί ἐγγυᾶται ἡ πηγαία χριστιανική ἀγάπη, δέν μπορούμε νά ξεπεράσουμε τά ἀδιέξοδα. Γι' αὐτό καί εἶναι ἐξόχως διδακτική ἡ σημερινή εὐαγγελική περικοπή μέ τήν σκιαγράφηση ἀπό τόν Χριστό τῶν γνωρισμάτων τῆς ἀγάπης. Μιά ἀγάπη «ἄνευ ὅρων καί ὁρίων», ἀπροϋπόθετη, μέ τό στοιχεῖο τῆς ἀνιδιοτέλειας, χωρίς τήν ἐλπίδα ἢ τήν προσδοκία τῆς ἀνταπόδοσης, μία ἀγάπη πού νά ἐπεκτείνεται πρὸς ὅλους, ἐχθρούς καί φίλους, μία ἀγάπη πού νά ὑπερβαίνει τήν ἀνθρώπινη δικαιοσύνη καί νά ἀνταποδίδει «καλόν ἀντί κακοῦ» εἶναι ὅ,τι χρειάζεται σήμερα ὁ κόσμος.

Καί εἶναι εὐθύνη ἡμῶν τῶν Προκαθημένων καί πνευματικῶν ἡγετῶν νά ὁδηγήσουμε τόν κόσμο πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση. Ὅφείλουμε νά πορευθοῦμε «ἐμπροσθεν τοῦ ποιμνίου», παρέχοντες τόν ἑαυτό μας «ἐν λόγοις καί ἔργοις» παράδειγμα πρὸς μίμηση. Εἶναι καί πάλι διδακτικό τό παράδειγμά σας, Ἁγιε ἀδελφέ. Ἐργαστήκατε σκληρά στήν Ἀλβανία χωρίς διάκριση μεταξύ Χριστιανῶν καί Μουσουλμάνων, Ὁρθοδόξων ἢ Καθολικῶν, Ἑλλήνων ἢ Ἀλβανῶν. Κι αὐτή ἡ ἀπροσωποληψία σας, ἡ ἀγάπη σας πρὸς ὅλους, σᾶς ἐπέβαλε ὡς κανόνα καί μέτρο Θρησκευτικοῦ Ἠγέτη. Θεωροῦμε τόν ἑαυτό μας εὐνοημένο ἀπό τόν Θεό γιά τήν εὐκαιρία πού μᾶς παρέχεται νά συζητήσουμε μαζί σας τά κρίσιμα αὐτά προβλήματα πού ἀπασχολοῦν καί τούς πιστούς τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, ἀλλά καί σύμπαντα τόν κόσμο.

Ἡ Ἀλβανία ἀποτελεῖ σήμερα παράδειγμα ἀγαθῆς συμβίωσης ἀνθρώπων μέ διαφορετικά θρησκευτά. Ἡ κοινή

ταλαιπωρία και κακοπάθεια στην περίοδο της επιβολής δια πυρός και σιδήρου της αθείας, αλλά και οι αγαθές προθέσεις των κυβερνήσεων που ακολούθησαν και ή συμβολή φωτισμένων ήγετων, όπως και της Μακαριότητάς σας, οδήγησαν στα σημερινά αγαθά αποτελέσματα. Με την επίσκεψή σας αυτές τις μέρες αναπολούμε κι εμείς συνειρμικά τις περιόδους, κατά τις οποίες συμβιώσαμε αρμονικά με τους Μουσουλμάνους Τουρκοκύπριους συμπατριώτες μας. Κι ήταν οι περίοδοι αυτές, αιώνες πολλοί. Δεν μας ένοχλούσε ο μουεζίνης που πολλάκις της ημέρας καλούσε τους Μουσουλμάνους σε προσευχή, όπως κι εκείνοι δεν ένοχλούνταν από τό κτύπημα της καμπάνας. Αντίθετα, χαιρόμασταν στις θρησκευτικές και στις οικογενειακές γιορτές τους και δεχόμασταν τις δικές τους επισκέψεις και ευχές στις αντίστοιχες γιορτές μας. Οι εκκλησίες μας ήταν και για εκείνους χώροι ιεροί, ενώ κι εμείς σεβαστήκαμε διαχρονικά τα τεμένη τους.

Η σημερινή, τραγική για μας, κατάσταση δεν οφείλεται σε θρησκευτικούς λόγους, αλλά στην επεκτατική πολιτική της Τουρκίας. Πέραν των 500 εκκλησιών μας στα κατεχόμενα μέρη μας σιγοϋν από τό 1974. Ξεπεράσαμε ως προς αυτό τό σημείο τή χρονική διάρκεια του κλεισίματος των δικών σας εκκλησιών. Επί πλέον όλες οι εκκλησίες μας στα κατεχόμενα έχουν συληθεί. Πολλές από αυτές καταστράφηκαν. Άλλες μετατράπηκαν σε μάντρες αλόγων ζώων, άλλες σε μουσουλμανικά τεμένη, σε αποθήκες, σε στρατόπεδα. Μερικές αφέθησαν απλώς στη φθορά του χρόνου. Ζητήσαμε επανειλημμένως νά μας επιτραπεί, με δικά μας έξοδα, νά επιδιορθώσουμε αυτούς τους ναούς, οι όποιοι και νά αποδοθούν στη λατρεία του Θεού, χωρίς μέχρι σήμερα νά πάρουμε κάποια απάντηση.

Η σύληση και καταστροφή της θρησκευτικής και πολιτιστικής μας κληρονομιάς αποτελεί μόνο μιά πτυχή του

πολυώδυνου δράματος τῆς πατρίδας μας. Τό ἐθνικό ξεκαθάρισμα πού ἐπέβαλε στό κατεχόμενο μέρος τῆς Κύπρου ἢ Τουρκία, κι ὁ ἐποικισμός τῶν κατεχομένων, ἀποτελοῦν ἄλλη χειρότερη, τή χειρίστη, πτυχή τοῦ προβλήματός μας. Οἱ ταλαιπωρίες τοῦ προσφυγοποιηθέντος ἐδῶ καί 34 χρόνια μέρους τοῦ ποιμνίου μας, πού εἶναι τό 1/3 τοῦ συνολικοῦ ἀριθμοῦ τῶν πιστῶν μας, ἀλλά καί ἡ καθημερινή ἀγωνία ὅλων γιά τήν ἐθνική, ἀκόμα καί τήν φυσική ἐπιβίωσή μας στή γῆ τῶν πατέρων μας, μᾶς συνεχουν. Ζητοῦμε, ἅγιε ἀδελφέ, τή βοήθειά σας. Μέ τήν παγκόσμια φήμη τῆς προσωπικότητάς σας εἴμαστε σίγουροι ὅτι μπορεῖτε νά συμβάλετε στήν ἀπάμβλυνση τῶν δεινῶν μας καί στήν ἐπικράτηση τῆς δικαιοσύνης καί τῶν ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων στόν τόπο μας. Δέν ἔχουμε ἀμφιβολία ὅτι θά πράξετε ὅ,τι μπορεῖτε πρὸς αὐτή τήν κατεύθυνση, γι' αὐτό καί σᾶς εὐχαριστοῦμε ἐκ τῶν προτέρων. Ἔχουμε τήν ἀκράδαντη πεποίθηση ὅτι καί ὁ Θεός, ὁ ὁποῖος «δικαιοσύνας ἠγάπησε», θά ἔλθει ἀρωγός.

Μακαριώτατε,

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου, μέ τήν εὐκαιρία τῆς ἐπίσημης ἐπίσκεψής σας, ἀποφάσισε ὁμόφωνα νά σᾶς ἀπονείμει τήν ἀνώτατη διάκριση τῆς Ἐκκλησίας μας, τό χρυσοῦν παράσημο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα. Εἶναι ἔνδειξη τιμῆς καί ἀγάπης πρὸς τό πρόσωπό σας, ἀλλά καί ἐκτίμησης πρὸς τή μαρτυρική Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας. Δεχθεῖτε αὐτή τή διάκριση καί νά θυμάστε ὅτι ὁ τάφος τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα, ἡ μορφή τοῦ ὁποίου εἰκονίζεται στό παράσημο, βρίσκεται ὑπὸ κατοχή. Εἶναι ἀπροσπέλαστος σ' ὅσους, ἐλεύθερα, χωρίς νά προσκυνήσουν τήν κατοχή θέλουν νά τόν ἐπισκεφθοῦν. Εὐχηθεῖτε καί προσευχηθεῖτε κι ἐσεῖς στό Θεό, νά μή ἀργήσει ἡ ὥρα τῆς ἀπελευθέρωσης. Γιά νά μπορέσουμε ἔτσι, σέ μιὰ νέα ἐπίσκεψή σας, νά σᾶς ξεναγήσουμε καί στόν Ἀπό-

στολο Βαρνάβα καί στόν Ἀπόστολο Ἀνδρέα καί στήν Κερύνεια, στήν Ἀμμόχωστο, στή Μόρφου καί σ' ὅλη τή σκλαβωμένη, σήμερα, γῆ μας».

Ἐν συνεχείᾳ ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀπένειμε στόν Ἀρχιεπίσκοπο Ἀλβανίας τό παράσημο τοῦ Ἀπ. Βαρνάβα, ἀφοῦ προηγουμένως ὁ Πανιερώτατος Μητροπολίτης Πάφου ἀνέγνωσε τό σχετικό Ἀρχιεπισκοπικό Γράμμα.

**Ἀπό τό συλλείτουργο στόν ἱ. ναό Παναγίας Φανερωμένης
στή Λευκωσία.**

Ἀκολούθησε ἡ ἐπόμενη ἀντιφώνηση τῆς Α.Μ. τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας κ. Ἀναστασίου:

«Μακαριώτατε, λίαν ἀγαπητέ καί περιπόθητε ἐν Χριστῷ Ἀδελφέ, Ἀρχιεπίσκοπε Νέας Ἰουστινιανῆς καί πάσης Κύπρου κ. Χρυσόστομε,

«Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. 23,

1). «Διά παντός ή αΐνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματί μου» (Ψαλμ. 33, 2).

1. Μέ βαθύτατη εὐγνωμοσύνη πρὸς τὸν Θεό «ἐπὶ τῇ ἀνεκδιηγῆτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ», γιὰ ὅσα μᾶς ἔχει χαρίσει σ' ὅλη τὴ διάρκεια τοῦ βίου μας, γιὰ ὅσα θαυμαστά ἐπιτελοῦνται στὴ ζωὴ τῆς Ἐκκλησίας ἀνὰ τὸν κόσμο, τελέσαμε σήμερα τὴ θεία Λειτουργία στὸν ἱστορικό αὐτό Ναό τῆς Παναγίας Φανερωμένης, ἡ ἀντιπροσωπεῖα τῆς κατ' Ἀλβανίαν Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας μέ τὴν ἐκλεκτὴ Κορυφὴ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου καὶ τὸν εὐλαβῆ κλῆρο καὶ λαὸν αὐτῆς.

Ἐκ καρδίας Σᾶς εὐχαριστῶ, Μακαριώτατε, γιὰ τὴν ἰδιαίτερη τιμὴ νὰ μοῦ ἀπονεύετε τό Παράσημο τοῦ Ἀποστόλου Βαρνάβα. Ἡ διάκριση αὐτὴ ἀνήκει σέ ὅλη τὴν Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας, ἡ ὁποία ἀκολουθεῖ τό ἀποστολικό καὶ μαρτυρικό παράδειγμά του.

Ἦρθαμε ὡς προσκυνητὲς σέ μιὰ Ἐκκλησία πού ἔχει προσφέρει στὸν κόσμο ἑκατοντάδες ἀγίους -τούς ὁποίους ἰδιαίτερα τιμοῦμε στὴ σημερινὴ Κυριακῇ- γιὰ νὰ ἐμπνευσθοῦμε καὶ νὰ λάβουμε νέες δυνάμεις ἀπὸ τὴν ἀγία βιοτὴ τους. Σέ μιὰ Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πολλακίς «διῆλθε διὰ πυρός καὶ ὕδατος» καὶ τὴν ὁποίαν ὁ Κύριος ἐξάγει συνεχῶς «εἰς ἀναψυχὴν».

Μέ συγκίνηση καὶ θερμὴ προσευχή ἔχουμε παρακολουθήσει τίς θλίψεις πού ἔχει ὑποφέρει ὁ ὀρθόδοξος κυπριακὸς λαός ἀπὸ τίς ἄδικες καὶ στυγνὲς ἐπεμβάσεις ξένων δυνάμεων. Καὶ μέ θαυμασμό βλέπουμε τίς ἄοκνες προσπάθειες πού ἡ Ἐκκλησία τῆς Κύπρου, ὑπὸ τὴ δυναμικὴ ἡγεσία Σας, Μακαριώτατε, καταβάλλει γιὰ τὴν ἐνίσχυση καὶ τὴν παρηγορία τοῦ λαοῦ, τὴ δημιουργικὴ ἀνάπτυξη ὅλων τῶν ἡρωϊκῶν ἀγώνων του.

Ἡ Ἐκκλησία τῆς Ἀλβανίας ὑπέστη καὶ αὐτὴ ἐπὶ πολλές δεκαετίες τοῦ προηγούμενου αἰῶνος ὀδυνηρὲς ἐμπει-

ρίες αντιμετωπίζοντας φοβερές αδικίες και δοκιμασίες σέ ένα από τους σφοδρότερους διωγμούς τῆς Ἱστορίας τοῦ Χριστιανισμοῦ, ὁ ὁποῖος διήρκεσε 23 ὁλόκληρα χρόνια καί ὁλοκληρωτικά τή διέλυσε. Γι' αὐτό συμπάσχει ἀμεσότερα μέ τίς διάφορες, ἄλλου τύπου βεβαίως, δοκιμασίες τῶν Ὁρθοδόξων ἀδελφῶν.

Πάντοτε, ἰδιαίτερα ὅμως στήν ἐποχή μας, ὑπάρχει ἀπόλυτη ἀνάγκη γιά στενότερη συνεργασία τῶν Ὁρθοδόξων Αὐτοκεφάλων Ἐκκλησιῶν, οὐσιαστική ἀλληλοστήριξη, πολύπλευρη τόνωση τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδοξίας καί κοινή μαρτυρία στό σύγχρονο κόσμο. Καί αὐτό ὑπογραμμίζεται καί μέ τίς εἰρηνικές ἐπισκέψεις καί τά συλλεΐτουργα τῶν Προκαθημένων τῶν τοπικῶν Ἐκκλησιῶν.

Κάθε θεία Λειτουργία, ὅπουδῆποτε καί ἂν τελεῖται, ἔχει τό ἴδιο κοινό μεγαλεῖο. Ἡ θεία Εὐχαριστία, καθὼς ἀνακεφαλαιώνει καί καθιστᾷ αἰσθητό στό ἐδῶ καί στό τώρα τό μυστήριο τῆς Οἰκονομίας τοῦ Θεοῦ ἐν Χριστῷ διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀνοίγει τόν ὀρίζοντα τοῦ κάθε προσώπου καί τῆς κάθε τοπικῆς Ἐκκλησίας, πρῶτον, σ' ὁλόκληρο τόν χῶρο τῆς οἰκουμένης· καί δεύτερον, σέ ὅλο τόν χρόνο, τό παρελθόν καί τό μέλλον.

2. «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καί τό πλήρωμα αὐτῆς· ἡ οἰκουμένη καί πάντες οἱ κατοικοῦντες ἐν αὐτῇ», μᾶς ὑπενθυμίζει ὁ Ψαλμός (23, 1), πού διαβάζουμε προκαταρκτικά στήν Ἀκολουθία τῆς θείας Μεταλήψεως. Καί μετά τόν καθαγιασμό τῶν Τιμίων Δώρων δηλώνουμε: «ἔτι προσφερόμέν σοι τήν λογικήν ταύτην λατρείαν ... ὑπέρ τῆς οἰκουμένης», συμεριζόμενοι τοὺς πόνους, τίς ταλαιπωρίες καί τοὺς ἀγῶνες τῆς κάθε τοπικῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας καί ὁλόκληρης τῆς ἀνθρωπότητος. Ταυτόχρονα ἐναποθέτουμε τά δικά μας ζητήματα στήν κοινή προσευχή καί μέριμνα τῆς «ἀπό περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης» Ἐκκλησίας.

Ὅταν ἐνούμεθα μέ τόν Χριστό μέσα στήν Ἐκκλησία

Του, υπερβαίνουμε τό προσωπικό μας «ἐγώ» ἢ τό ἐθνικό μας «ἐμεῖς», γιά νά συναντήσουμε μέ κατανόηση καί ἀγάπη ὅλους τούς ἀνθρώπους καί ὅλους τούς λαούς. Ἡ Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία παραμένει «ἡ μία, ἀγία, καθολική καί ἀποστολική Ἐκκλησία», ὁ θεματοφύλακας τοῦ λυτρωτικοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου, τό ὁποῖο εἶναι παγκοσμίου ἐμβελείας. Αὕτη ἔχει τή δύναμη νά ἀνακαινίζει κάθε πρόσωπο, κάθε λαό καί κάθε πολιτισμό, μέ σεβασμό στήν ἰδιαιτερότητά του. Ἡ Ὁρθοδοξία δέν ζητεῖ νά μετατρέψει τήν ποικιλία τῶν χαρισμάτων τῶν διαφόρων ἐθνῶν σέ κάτι ὁμοιόμορφο, πού νά διοικεῖται ἀπό μία ἀρχή, μία νοοτροπία, ἓνα πολιτισμό. Ἐναρμονίζει ἐλευθερία καί ἀγάπη, ποικιλία καί ἐνότητα. Κεφαλή καί κέντρο αὐτῆς τῆς ἐνότητος τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας παραμένει ὁ Χριστός.

Οἱ Ὁρθόδοξοι, βέβαια, τονίζουμε ὅτι σέ κάθε τόπο ἡ εὐχαριστιακή σύναξη, ὑπό τόν κανονικό ἐπίσκοπο στό ὄνομα τοῦ Χριστοῦ διά τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, συνιστᾷ τήν «καθολική Ἐκκλησία». «Ὅπου ἄν ᾖ Ἰησοῦς Χριστός, ἐκεῖ ἡ καθολική Ἐκκλησία», κατά τή διατύπωση τοῦ Ἁγίου Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου (Ἰγνατίου Ἀντιοχείας, Πρός Σμυρναίους, 8)· ἀσφαλῶς τό «καθολική» σημαίνει πλήρης, ὁλόκληρη, ἀλλ' ὅμως συμπεριλαμβάνει καί τήν εὐρύτερη προοπτική καί εὐθύνη πού ἔχει ἡ Ἐκκλησία, ὡς πανταχοῦ παρόν μυστικό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, νά ἀνακαινίζει τόν κόσμο ὁλόκληρο.

Στόν 21ο αἰῶνα καλούμεθα νά βιώσουμε τό ἀποστολικό μας χρέος καί νά δώσουμε τή μαρτυρία τῆς Ὁρθοδόξιας τόσο σέ τοπικό ἐπίπεδο ὅσο καί σέ παγκόσμιο. Ὅποιαδήποτε πόλωση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας μεταξύ τοπικότητος καί παγκοσμιότητος ὁδηγεῖ σέ ἀλλοίωση τῆς ὀρθοδόξου πνευματικότητος.

Γιά νά εἴμαστε συνεπεῖς μέ τήν ἀποστολική καί καθολι-

κή διάσταση τῆς Ὁρθοδοξίας, ὀφείλουμε νά ἀνταποκριθοῦμε ἀπό κοινοῦ στήν ἱεραποστολική καί οἰκουμενική μας εὐθύνη πού καθορίζει σαφέστατα ἡ τελευταία ἐντολή τοῦ Κυρίου (Ματθ. 28, 18 καί Πράξ. 1, 8). Νά εἴμαστε δηλαδή «μάρτυρες» τοῦ Χριστοῦ «ἐν τε Ἱερουσαλήμ» (στόν χῶρο ὅπου βρισκόμαστε) «καί ἐν πάσῃ τῇ Ἰουδαίᾳ καί Σαμαρείᾳ» (στούς γεωγραφικούς καί πολιτιστικούς κύκλους πού ἐκτείνονται γύρω μας) «καί ἕως ἐσχάτου τῆς γῆς».

3. Κάθε θεία Λειτουργία προεκτείνει συγχρόνως τόν ὀρίζοντά μας ἀπό τό παρελθόν στό μέλλον, μέχρι τά ἔσχατα τοῦ χρόνου. Πυρήνας τῆς παραμένει ἡ «ἀνάμνηση» τῆς προσφορᾶς τοῦ Κυρίου στό Μυστικό Δεῖπνο, τοῦ Σταυροῦ, τῆς Ἀναστάσεως· γιά νά ἀτενίσουμε ἐν πίστει τή Δευτέρα ἐνδοξοῦ Αὐτοῦ Παρουσία, βιώνοντας ὑπαρξιακά τήν ἐν Χριστῷ σωτηρία. Συνταρακτικά γεγονότα, πού ἐξακολουθοῦν νά καθορίζουν τήν πορεία καί τό μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας.

Ὁ Χριστός εἶναι γιά ὅλες τίς ἐποχές καί γιά ὅλους τούς πολιτισμούς, «χθές καί σήμερον ὁ αὐτός καί εἰς τοὺς αἰῶνας» (Ἑβρ. 13, 8). Συνεπῶς, καί ἡ Ἐκκλησία Του, πού εἶναι τό μυστικό Σῶμά Του, δέν ἀνήκει ἀποκλειστικά σέ μιά ἱστορική περίοδο, οὔτε ταυτίζεται μέ τόν χαρακτήρα καί τή δομή μιᾶς ἐποχῆς.

Ἡ Εὐχαριστηριακή Ἀνάμνηση τῆς κάθε Λειτουργίας, καθὼς ἐπαναφέρει στή συνείδηση τῶν πιστῶν τό ἔργο Ἐκείνου πού εἶναι «ὁ ὢν καί ὁ ἦν καί ὁ ἔρχομενος, ὁ Παντοκράτωρ» (Ἀποκ. 1, 8), ὑπερβαίνει τήν κατηγορία τοῦ χρόνου καί ἀνοίγει τόν ὀρίζοντα στά ἔσχατα, πρὸς τή διαρκῆ ροή τῆς ἱστορίας, πρὸς τό τέλος τοῦ κόσμου. Οἱ δοξολογικές ἐκφωνήσεις τῶν εὐχαριστιακῶν εὐχῶν τονίζουν τή διάσταση τῆς αἰωνιότητος, «πάντοτε, νῦν καί αἰεὶ καί εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων».

Ἡ Ἐκκλησία, ὡς «Σῶμα» Χριστοῦ, ἔχει βεβαίως τήν

πληρότητα τοῦ εἶναι της ἀπό τήν ἐρχόμενη Βασιλεία· ἀτενίζει εὐχαριστικά καί δοξολογικά στά ἔσχατα, συγχρόνως ὅμως δέν ἀδιαφορεῖ γιά τήν ἱστορία. Καθώς σκεπτόμαστε, λοιπόν, τήν Ὁρθοδοξία στόν 21ο αἰῶνα, τήν ὁραματιζόμαστε ἀνοικτή στήν ἐξέλιξη, στήν ἀδιάκοπη ἀναζήτηση τῆς ἀνθρωπότητας, στίς νέες συνθῆκες πού διαμορφώνονται ἀπό τήν ἐπιστήμη, τήν τέχνη, τήν τεχνολογία.

Ἰδιαίτερα στό λεπτό θέμα τῶν σχέσεων χριστιανικῆς πίστεως καί θετικῶν ἐπιστημῶν -πού πρόσφατα ἦρθε καί πάλι στήν ἐπικαιρότητα μέ τά πειράματα στό CERN-, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία ἔχει ἀποφύγει νά ἐπιζητεῖ νά κηδεμονεύει τήν ἐξέλιξη τῆς ἐπιστημονικῆς ἀναζητήσεως, νά σπεύδει νά λαμβάνει θέση γιά κάθε ἐμφανιζόμενο νέο ἐπιστημονικό ἐρώτημα, κάτι στό ὁποῖο ὑπῆρξαν κατά τό παρελθόν ἐπιρρεπεῖς ὁρισμένες Ἐκκλησίες στή Δύση. Γιά τήν Ὁρθόδοξη συνείδηση ἡ ἐλευθερία τῆς ἔρευνας ἀποτελεῖ θεόδοτο δῶρο στόν ἄνθρωπο. Στήν Ἀνατολική παράδοση ἔχει ἀποφευχθεῖ κατά τό δυνατόν κάθε σύγκρουση μεταξύ ἐπιστήμης καί θεολογίας. Ἡ διπλῇ μεθοδολογία τῶν Ὁρθοδόξων Πατέρων, ἡ ὁποία θεμελιοῦται στήν ὄντολογική διάκριση μεταξύ κτιστοῦ καί ἀκτίστου, τή διαφυλάσσει ἀπό ἄστοχες ἐνέργειες.

Συγχρόνως ὅμως μέ αὐτή τήν κατάφαση, ἡ Ὁρθόδοξη σκέψη ἐπισημαίνει ἀφενός μέν τούς κινδύνους πού κρύβονται πίσω ἀπό ὁρισμένα ἐπιστημονικά ἐπιτεύγματα, ἀφετέρου δέ τά ὅρια τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως· καί ἐκ τρίτου, τήν ὕπαρξη μιᾶς ἄλλης «γνώσεως». Ἡ τελευταία δέν ὑπάγεται ἄμεσα στό ἐπιστημονικό πεδίο, ἀποδεικνύεται ὅμως πολλαπλά ἀπαραίτητη γιά τήν ὀρθή ὀριοθέτηση τῆς ἐλευθερίας καί τήν ἀξιοποίηση τῶν καρπῶν τῆς ἐπιστήμης - μέ τόν περιορισμό τοῦ ἐγωκεντρισμοῦ, μέ τόν τονισμό τῆς τελικῆς ἐνότητος ἀλήθειας, κάλλους καί ἀγάπης.

Ἡ θέση τῆς Ὁρθοδοξίας δέν εἶναι στό περιθώριο τῆς Ἱστορίας, ἀλλά στό κέντρο τῶν κοινωνικῶν ζυμώσεων καί στήν πρωτοπορεία τῆς προόδου. Αὐτό βέβαια δέν σημαίνει ἀπαίτηση ἐξουσιάσεως τῶν ἄλλων, κυνήγι τῆς δυνάμεως. Τό πρωτεῖο πού ταιριάζει στούς Ὁρθοδόξους εἶναι τό πρωτεῖο διακονίας, τό πρωτεῖο ἀγάπης. Μέ εὐαισθησία στό κοινωνικό γίγνεσθαι, ὀφείλουμε νά παρακολουθοῦμε τόν σφυγμό τῆς ἐποχῆς καί νά γινόμαστε ὅλο καί περισσότερο αὐτό πού ὁ Χριστός θέλει νά εἴμαστε: ἄνθρωποι ἀλήθειας, δικαιοσύνης, συγγνώμης, καταλλαγῆς. Ὅπως ἡ σημερινή εὐαγγελική περικοπή μᾶς τόνισε, ἄνθρωποι πού θά φερόμαστε στούς ἄλλους ὅπως θά θέλαμε νά μᾶς φέρονται. Πού δέν περιορίζουμε τήν ἀγάπη μας στούς «ἀγαπῶντας ἡμᾶς», ἀλλά πού ἀκολουθοῦμε μέ πιστότητα καί γενναιοψυχία τήν ἐντολή τοῦ «ἀγαπᾶτε τούς ἐχθρούς ὑμῶν καί ἀγαθοποιεῖτε καί δανεῖζετε μηδέν ἀπελπίζοντες» (Λουκ. 6, 35). Μέ τελικό πόθο νά γίνουμε «υἱοὶ ὑψίστου», «οἰκτίρμονες καθὼς ὁ πατήρ ὑμῶν οἰκτίρμων ἐστί» (στ. 36).

Ἐπίκαιρη σέ κάθε ἐποχή εἶναι ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ ὁποία στηρίζει κάθε τι θετικό τοῦ προσωπικοῦ καί κοινωνικοῦ βίου· ἡ ὁποία ζωογονεῖ καί ἀκτινοβολεῖ τήν ἐν Πνεύματι ἀγίῳ χαρά, πού ἀντέχει στίς πιό μεγάλες θλίψεις, πού παρηγορεῖ καί στηρίζει, πού μεταγγίζει δημιουργική δύναμη σέ ὅλους τούς κοινωνικούς τομεῖς. Μιά χαρούμενη Ὁρθοδοξία ἡ ὁποία μπορεῖ νά συγκινήσει τούς ἀνθρώπους κάθε ἡλικίας, ἰδιαίτερα τούς νέους, καί νά τούς βεβαιώσει ὅτι δέν εἶναι στέρηση ἀλλά πλήρωμα ζωῆς.

Μακαριώτατε, γνωρίζουμε ὅτι μέ αὐτό τό ὄραμα καί τή δύναμη τοῦ Σταυροῦ καί τῆς Ἀναστάσεως ἐπιτελεῖτε τήν ἱστορική καί πολύκαρπη ποιμαντορία Σας· καί καυχώμεθα ἐν Κυρίῳ γι' αὐτό.

Ἐπισκεπτόμενοι γιά πρώτη φορά τή μαρτυρική

Ἐκκλησία τῆς Κύπρου θεωρήσαμε, ὡς τὴν καλύτερη ἔκφραση ἀδελφικῆς τιμῆς καὶ ἀγάπης, νὰ Σᾶς προσφέρουμε ἓνα ἀπότμημα ἀπὸ τὸ ἱερό Λεῖψανο τοῦ μάρτυρος καὶ ἡρωικοῦ φωτιστοῦ τῶν Ὁρθοδόξων τῆς Βαλκανικῆς, τοῦ Ἀγίου Κοσμά. Ἐλπίζουμε ὅτι θὰ ἀποτελεῖ στό διηνεκές ἀγιασμένο κρίκο τῶν δύο Ἐκκλησιῶν μας, εὐλογία καὶ πηγὴ ἔμπνευσεως.

Δεχθῆτε ἐπίσης ἓνα προσωπικό ἀρχιερατικό δῶρο ἐκ μέρους μου.

Ἐκ βάθους ψυχῆς δεόμεθα, ὁ ἐν Τριάδι Θεός νὰ χαρίζει στή θεοτίμητη καὶ πολυφίλητη Μακαριότητά Σας σιδηρᾶ ὑγεία, διεισδυτικὴ σκέψη καὶ πνευματικὴ ἀκμή, γιὰ νὰ συνεχίσετε νὰ ποιμαίνετε τὸν ἐκλεκτό λαό τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου μέ τὴν ἔμπνευση τοῦ σταυρωθέντος καὶ ἀναστάντος Χριστοῦ. Ἡ συνεχὴς παρουσία τοῦ Ἀναστάντος Κυρίου μας στή ζωὴ καὶ στό ἔργο μας ἄς κρατεῖ ἀκμαία τὴν πληγωμένη αἰσιοδοξία μας γιὰ τὸ μέλλον τῶν λαῶν μας, γιὰ τὸ μέλλον τῆς ἀνθρωπότητας. Ἄς μᾶς γεμίζει, σέ ὅποιες συνθῆκες κι ἂν βρισκόμαστε, μέ ἐλπίδα καὶ εἰρήνη. Καὶ ἄς εἶναι «διαπαντός ἡ αἶνεσις αὐτοῦ ἐν τῷ στόματι» καὶ τῇ καρδίᾳ ἡμῶν».

Ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας προσέφερε στὸν Ἀρχιεπίσκοπο Κύπρου ἀσημένια λειψανοθήκη, μέ τεμάχιο τοῦ ἱεροῦ λειψάνου τοῦ Ἰσαποστόλου Ἀγίου Κοσμά τοῦ Αἰτωλοῦ, καθὼς ἐπίσης πρωθιεραρχικά ἐγκόλπια.

Μετά τὸ Ἀρχιερατικό Συλλεῖτουργο, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας τέλεσε Τρισάγιο ἐνώπιον τοῦ Μουσουλίου τοῦ Ἐθνομάρτυρος Ἀρχιεπισκόπου Κύπρου Κυπριανοῦ καὶ τῶν ἄλλων Ἱεραρχῶν καὶ κληρικῶν, πού βρίσκεται στήν ἀνατολική πλευρά τοῦ περιβόλου τοῦ ἱ. ναοῦ Φανερωμένης Λευκωσίας, καὶ κατέθεσε δάφνινο στεφάνι.

Προτοῦ ἀναχωρήσει ἀπὸ τὸ ναό, ὁ Μακαριώτατος ἐξέφρασε τὴν ἐπιθυμία νὰ πλησιάσει στό παρακείμενο ὁδό-

φραγμα. Ἐκεῖ διαπίστωσε ἰδίους ὄμμασι τὴν τραγικότητα τῆς κατοχῆς καὶ τὸ μέγεθος τῆς καταστροφῆς ἀπὸ τὴν τουρκικὴ εἰσβολή.

Τὸ μεσημέρι ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου παρέθεσε ἐπίσημο γεῦμα, στὴν Ἱερά Ἀρχιεπισκοπή, πρὸς τιμὴ τοῦ Μακαριωτάτου Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας καὶ τῆς συνοδείας του. Στὸ γεῦμα παρακάθησαν μέλη τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ἐκ μέρους τοῦ Προέδρου τῆς Δημοκρατίας ὁ Ὑπουργὸς Δικαιοσύνης καὶ Δημόσιας Τάξης κ. Κύπρος Χρυσοστομίδης, ὁ πρῶην Πρόεδρος τῆς Δημοκρατίας κ. Τάσσος Παπαδόπουλος, ὁ Ὑπουργὸς Ἐξωτερικῶν, ὁ Πρέσβης τῆς Ἑλλάδος, οἱ Μητροπολίτες Ναυκράτιδος, Βόστρων καὶ Κορωνείας, ὁ Πρύτανις τοῦ Πανεπιστημίου Κύπρου, ὁ Ἀρχηγὸς τῆς Ἐθνικῆς Φρουρᾶς, ὁ Διοικητὴς τῆς ΕΛΔΥΚ, ὁ Χωρεπίσκοπος τῶν Μαρωνιτῶν, ὁ Βικάριος τῆς Καθολικῆς Ἐκκλησίας κ.ἄ.

Ἐγείροντας πρόποση, ὁ Μακαριώτατος Ἀρχιεπίσκοπος Κύπρου ἀνέφερε τὰ ἀκόλουθα:

«Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Τιράνων, Δυρραχίου καὶ πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιε,

Ἡμέρες μεγάλης χαρᾶς γιὰ τὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Κύπρου ἦταν οἱ μέρες τῆς ἐδῶ παρουσίας Σας. Σεῖς, ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας, ὁ Προκαθήμενος καὶ Ἀγγελος τῆς μαρτυρικῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας, ὁ περιάκουστος καὶ τετιμημένος Ἀδελφός, εὐρίσκεσθε ἀνάμεσά μας.

Δέν θά ἦταν δυνατόν νά ὑπάρξει ἐκ μέρους τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου πιό ἐπιτυχὴς ἐπιλογή γιὰ τὴν Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἀλβανίας. Μιά Ἐκκλησίᾳ, πού, ἐν μέσῳ εἰκοστῷ αἰῶνι, ὑπέστη σκληροὺς διωγμούς καὶ ἔφθασε στὰ πρόθυρα τῆς πλήρους διαλύσεως. Ὅμως, ἄλλως ἢ Πρόνοια τοῦ Θεοῦ εὐδόκησε. Ὁ Ἀναστάσιος τοποθετεῖται ὡς Προκαθήμενος τῆς Ἐκκλησίας αὐτῆς. Ὁ λύχνος τίθεται «ἐπὶ τὴν λυχνίαν». Καὶ ἐν μέσῳ δυσκολιῶν καὶ ἀντιξο-

οτήτων αρχίζει ο ἄθλος κυριολεκτικά τῆς ἀναδιοργάνωσης τῆς διαλελυμένης σχεδόν αὐτῆς Ἐκκλησίας. Ἡ ἰσχνή φλόγα τῆς λυχνίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλβανίας ἀναθρῶσκει καί πάλι ἀπό τή στάχτη. Τά ἀνεσκαμμένα θυσιαστήρια ἀναδεικνύονται, οἱ κατεστραμμένοι ναοί ἀνακαινίζονται ἐκ βάθρων. Νέοι ναοί θεμελιώνονται καί ὁλοκληρώνονται. Ἱερές Μονές ἀνασυγκροτοῦνται. Κτίζεται καί ὀργανώνεται ἡ Θεολογική Ἀκαδημία γιά τήν κατάρτιση τῶν κληρικῶν. Οἱ ἐλλείψεις ἀφάνταστα πολλές. Τί θά κατορθώσει ὁ Ἀρχιεπίσκοπος; Ὅμως, ὅσοι τόν γνωρίζουν, ἔχουν ἐμπιστοσύνη στίς δυνατότητές του. Τά πάντα ἰσχύει «ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντι Αὐτόν Χριστῷ».

Δέν ὕστερεῖ καί στό κοινωνικό ἔργο. Οἱ ἀνάγκες πολλές. Γι' αὐτό καί ἰδρύονται ἰνστιτοῦτα ἐπαγγελματικῆς κατάρτισης καί ἄλλα σχολεῖα. Λειτουργεῖ «Ὁρθόδοξο διαγνωστικό κέντρο», πολυκλινικές καί κινητή ὁδοντιατρική μονάδα. Ἀκτινοβολεῖ ἀδιακρίτως θρησκευματος. Ἡ ἀγάπη δέν ἔχει ὅρια ἢ διακρίσεις! Ὅλοι οἱ ἄνθρωποι εἶναι εἰκόνες τοῦ Θεοῦ. Ὅταν ἦλθαν караβάνια οἱ πρόσφυγες Ἀλβανοί ἀπό τό Κόσσοβο, ἔτρεξε ἡ Ἀλβανική Ἐκκλησία ὑπό τήν πνοή τοῦ Ἀναστασίου στούς καταυλισμούς, γιά νά προσφέρει τήν ἀγάπη πρὸς ὅλους.

Γι' αὐτό καί ἔχει ἐλκύσει τή διεκκλησιαστική, πανορθόδοξη καί παγκόσμια ἀναγνώριση. Παρέλαβε μιά ἀνύπαρκτη σχεδόν Ἐκκλησία καί τήν κατέστησε πρότυπη, ὥστε νά τήν ζηλεύουν πραγματικά οἱ ἄλλες Ἐκκλησίες.

Ὅλα αὐτά ἐνθαρρύνουν καί ἐμᾶς, ὅτι γιά τήν Κύπρο καί τό λαό της, μέσα ἀπό τό καμίνι τῶν δοκιμασιῶν, θ' ἀνατείνουν καλύτερες ἡμέρες. Φθάνει νά μή ἀφήσουμε τήν ἡττοπάθεια νά κυριεύσει τίς ψυχές μας.

Ὁ Ἀναστάσιος ἔχει πείρα τῶν ἀγώνων. Καί δέν τόν λυγίζουν οἱ δυσκολίες. Εἶχε ἤδη δοκιμαστεῖ στό καμίνι τῆς Ἀφρικῆς, ὅπου ὡς ἱεραπόστολος καί τοποτηρητής Μη-

τροπόλεως είχε αναπτύξει τίς πολλές του δυνατότητες.

Δέν αναφερόμεθα στην επάξια εκπροσώπηση τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας ἀπό τόν Ἀναστάσιο στό Παγκόσμιο Συμβούλιο Ἐκκλησιῶν, οὔτε στό πολύπλευρο ἔργο του στήν Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος. Ἔργο πού ἐπετέλεσε, ὡς Διευθυντής ἐπὶ ἔτη τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, τοῦ ἐπιτελικοῦ αὐτοῦ ὀργανισμοῦ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Οὔτε καί στό Ἐπιστημονικό καί Ἀκαδημαϊκό του ἔργο, ὅταν ἐνέπνεε δεκάδες καί ἑκατοντάδες φοιτητῶν. Ὁ λόγος του, οἱ ὁμιλίες του, οἱ διαλέξεις του, οἱ πανεπιστημιακές παραδόσεις του πάντοτε γλαφυρές καί συγκλονιστικές.

Τό πνεῦμα τοῦ Θεοῦ βρῆκε σ' Αὐτόν τό κατάλληλο «ὀστράκινο σκεῦος», πού ἡ Χάρις τοῦ Θεοῦ τό ἀνεδείκνυε ἀνθεκτικό καί ἄθραυστο ἀπό τίς δοκιμασίες, τίς τροπικές ἀσθένειες, τίς ἀντιξοότητες, τίς δυσκολίες.

Παντοῦ ἔδωσε τό παρόν. Ἔφερε «τὴν μαρτυρίαν Ἰησοῦ Χριστοῦ». Καί ὅταν στά δύσκολα χρόνια στήν Ἑλλάδα ἔσπευδε νά συμπαρασταθεῖ στούς ἐξεγερμένους φοιτητές τῆς Νομικῆς Σχολῆς. Καί ὅταν ἔκρυβε κάτω ἀπό τό ράσο του καί ἐφυγάδευε διωκόμενο φοιτητή. Παντοῦ καί πάντοτε φέρει τό ὄνομα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

Αὐτός εἶναι ὁ Ἀναστάσιος. Γι' αὐτό καί χαίρει γενικῆς ἀναγνωρίσεως. Ἡ Ἐκκλησία, ἡ Ὁρθοδοξία, ἡ Ἑλλάς, ἡ Ἀλβανία, καυχῶνται γιά Σᾶς, Μακαριώτατε. Καί καυχώμεθα καί ἐμεῖς πού Σᾶς ἔχομε ἀνάμεσά μας.

Προπίνω εἰς υἱείαν Σας, Μακαριώτατε. Σᾶς εὐχόμεθα δύναμη καί υἱεία πολλή γιά νά συνεχίζετε ἐπὶ ἔτη μακρά τό πολύπλευρο καί καλλίκαρπο ἔργο Σας».

(Συνεχίζεται)

Χωρεπίσκοπος Μεσαορίας ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ